

FÖRELÄSARE - NAMN UR DET FÖRFLUTNA

Av *Bernt Rutström, Bodträskfors*

Under mina år som sekreterare i Föreläsningsföreningen kom jag att få hand om gamla handlingar, ända från året 1942 när den första föreläsningen hölls.

Alltså en hel del information som nog borde sparas för framtiden, om man nu kan få ut något ”matnyttigt” av densamma. De okända namnen väckte min nyfikenhet och när nu både tid och möjlighet har getts mig har jag kollat på de två första.

”15/11. **J. Hallbäck:** Carl Larsson – hemmets målare”, är den knappa information som lämnats åt eftervärlden i Föreläsningsförenings handlingar. Det handlar alltså om november 1942, mitt under brinnande världskrig.

Vem var då denne J. Hallbäck som man valde att hålla den första föreläsningen i den omstartade föreningen?

Ja, det var nog ingen slump att valet föll på honom, för han var nämligen föreståndare för Norrbottens föreläsningsförbund vid den tiden.

I övrigt kan jag berätta följande: Paulus Johannes Hallbäck föddes en 4 augusti 1879 i Adolf Fredriks församling i Stockholm. Föräldrar var Anna Maria Lovisa Gustava född Ehrström och kyrkoherde Otto Valfrid Hallbäck.

Johannes avlade så kallad mogenhetsexamen (studentexamen kallas den efter 1905) vid Karlskrona Högre Allmänna Läroverk. Skrevs in vid Lunds universitet i sept. 1897 och tog FK (fil. Kand.?) där 31/1 1901.

Gift 1910 i Gävle med Karin Holmström, dotter till disponenten Per Gustav Almgren och hans hustru Johanna Sofia.

Johannes Hallbäck

Johannes blev ämneslärare vid Bodens folkhögskola år 1901, samt föreståndare för skolan 1907 till 1943.

(Skolan flyttade till Älvsbyn 1908 och till Södra Sunderbyn 1910).

Han startade och redigerade också skolans periodiska tidskrift Nordanbygd.

I norrbottniskt folkbildningsarbete intog J. Hallbäck en central ställning och stod därmed i ledningen för Norrbottens föreläsningsförbund 1922-1932 som ordförande, samt förbundet föreståndare 1932 till 1943.

Hallbäck avled den 7 oktober 1959 i Ronneby i en ålder av 80 år.

Det andra namnet i föreningens annaler över föreläsare i november 1942, var **Elsa Björkman-Goldschmidt**. Hennes ämne var ”*Icke vad du har, utan vad du gör, är ditt kungarike*”.

Vad det ämnet handlade om kan man ju bara försöka gissa sig till. Eventuellt kan det klarna något när man får veta vem hon var och fått en liten inblick i hennes livsgärning.

Elsa Andrea Elisabeth Björkman föddes 16/4 1888 i Linköping. Enligt Nordisk kvinnolitteraturhistoria var hennes far överste.

Hon utbildade sig till lärarinna vid Sandströms seminarium 1906-09 och fortsatte sin utbildning vid Konstakademien 1909 till 1912.

När så första världskriget utbröt engagerade hon sig i det internationella hjälparbetet i Ryssland, där hon också träffade sin blivande make, Valdemar Goldschmidt, som var läkare. Där fick hon förstås insyn i verkligt lidande och nöd.

Elsa och Valdemar träffades igen efter kriget då hon blev chef för Rädda Barnen i Wien 1919.

Elsa Björkman-Goldschmidt

De bosatte sig i Sverige i slutet av 1930-talet.

Elsa blev både författare, journalist och grafiker. Hon skrev fem självbiografiska böcker:

Det var i Wien 1944, Jag minns det som igår 1962, Vad hände sedan 1964, Den värld jag mött 1967 och Vägen till villagatan 1976.

Därutöver blev det biografier om bl. a. Harriet Löwenhjem och Elsa Brandström samt romanerna *Jag begär efterlysning* och *Söder om solen* som kom till 1951 resp. 1953.

Elsa Björkman-Goldschmidt var även ledamot av Samfundet De Nio från 1950 och redaktör för Svensk litteraturtidskrift 1958.

Så nog hade Elsa en del att ösa ur redan vid föreläsningen i november 1942!

Elsa avled den 6/4 1982. Hon blev nära 94 år.

Källor: *Svenskt Biografiskt Lexikon, band 18 och Nordisk kvinnolitteraturhistoria.*